

مرکز مجاز امام صادق علیه السلام

الموجز فی اصول الفقه

آیا عام بعد از تخصیص حقیقت است یا مجاز؟

جلسه ۳۰

استاد وافی

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

الفصل الثانی: هل العام بعد التخصیص حقیقه او مجاز؟

- اگر عام تخصیص خورد، استعمال عام در باقی مانده (که تخصیص نخورده اند) حقیقت است یا

مجاز؟ ۳ قول مطرح است:

۱- مجاز است مطلقا

۲- حقیقت است مطلقا

۳- تفصیل:

ImamSadiq.tv

الف - تخصیص بوسیله مخصّص متصل باشد: حقیقت است.

ب - تخصیص بوسیله مخصّص منفصل باشد: مجاز است.

نظر مصنف: همان نظر دوم است، چه مخصّص متصل باشد یا منفصل.

دلیل:

حقیقت است اگر مخصّص متصل باشد:

زیرا در مثل: اکرم کل عالم عادل، تمام الفاظ این جمله در معنای حقیقی اش بکار رفته و ظهور هیچ یک

از آنها منعقد نمی شود مگر بعد از فراغ متکلم از بیان تمام قیود متصل به آنها.

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

حقیقت است اگر مخصّص منفصل باشد:

مثل این که متکلم بگوید: اکرم العلماء و بعد در کلام مستقل دیگری بگوید: لا تکرّم العالم الفاسق، حق

این است که تخصیص موجب مجاز بودن عام نمی شود، زیرا برای متکلم دو اراده متصور است:

در رساله‌های امام صادق علیه السلام

اول اراده استعمالیه:

که عبارت است از اطلاق لفظ و اراده معنا (ممکن است متکلم در مقام شوخی، امتحان، یا جدی باشد)
دوم اراده جدیه:

ImamSadiq.tv بعد از اراده استعمالیه، متکلم ارادیه جدیه می‌کند که این اراده: ا

الف- یا اصلاً با اراده استعمالیه تطابق ندارد: مثل کسی که شوخی کرده یا قصد امتحان دارد.

ب- یا کاملاً تطابق دارد: مثل عامی که تخصیص نخورده

ج- یا با قسمتی از اراده استعمالیه تطابق دارد: مثل عامی که تخصیص خورده و مخصّص بیانگر محدود بودن اراده جدی نسبت به اراده استعمالی است و لذا متکلم بصورت حقیقی اراده استعمالی را بکار برده و بعداً در کلام مستقلی اراده جدیه را بیان می‌کند.

ImamSadiq.tv ImamSadiq.tv ImamSadiq.tv

الفصل الثالث: حجة العام المخصص فی الباقي

اگر عامی داشتیم که تخصیص خورد و سپس شک کردیم آیا تخصیص دیگری هم بر آن وارد است یا خیر:

آیا در مورد آن تخصیص مشکوک، عام ما حجت است؟

مثال: نص وارد شده است بر حرمت ربا (عام)، سپس علم یافتیم که پدر و فرزند از این قاعده مستثنی هستند (تخصیص اول) و سپس شک کردیم آیا سایر اقارب مثل برادر و خواهر نیز مستثنی هستند یا

ImamSadiq.tv ImamSadiq.tv خیر (تخصیص مشکوک) ImamSadiq.tv

آیا عام ما (حرمت ربا) حجت است در مشکوک؟

نظر مصنف: بله حجت است (حرمت ربا در موارد مشکوک به قوت خود باقی است).